

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Кравчука Олександра Олександровича**
«Михайло Кречко як феномен діяльнісного універсалізму в хоровій
культурі України»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 – Культурологія, галузь знань 03 – Гуманітарні науки

Актуальність теми дослідження. Актуальність представленої дисертації зумовлена потребою осмислення постаті М. Кречко у контексті сучасних викликів – війни, гуманітарної кризи та процесів символічної деколонізації. Дослідження має важливе значення як інструмент реконструкції культурної пам'яті, збереження тяглості традицій та формування національної ідентичності. М. Кречко постає як репрезентант національно зорієнтованої культурної дії, носій стратегій культурного опору й багатовимірної творчої діяльності – диригентської, композиторської, педагогічної та культурно-громадської. Його спадщина є вагомим чинником у процесах протистояння русифікації та розвитку українського хорового мистецтва, а також важливим ресурсом культурної дипломатії. Обрана тема відзначається високим рівнем наукової й суспільної затребуваності та відповідає сучасним потребам у формуванні автентичного культурного наративу України.

Відповідність змісту розділів заявленій темі. Дисертаційне дослідження відзначається чіткою структурною логікою викладу матеріалу, аргументованістю висновків і пропозицій. Прикінцеві положення є достатньо переконливими, відтворюють зміст проведеної роботи та повністю корелюють із її темою та розділами. У висновках О. Кравчуком доведено, що постать М. Кречко втілює феномен діяльнісного універсалізму, тобто здатність поєднувати різні культурно-мистецькі практики й особисті інтереси в єдине творче ціле. Це дозволяє розглядати митця не лише як диригента чи композитора, а як багатогранну особистість, чия діяльність

охоплює також педагогіку, публіцистику та культурно-громадську сферу. Зокрема, О. Кравчук зазначає, що серед головних принципів диригентської стратегії М. Кречка є розширення репертуарної політики за рахунок української народної пісенності, духовної музики, західноєвропейської класики й творів сучасних українських композиторів, підтримку молодих авторів та піднесення виконавського рівня колективів (с. 97–98). У педагогічній діяльності особливий акцент зроблено на наставництві, створенні творчої атмосфери, україноцентризмі, глибокому аналізу музичного матеріалу, розвитку інтелектуального мислення студентів і забезпеченні спадкоємності диригентських традицій (с. 126–127). Композиторська спадщина митця здебільшого представлена обробками народних пісень, у яких вдало поєднано фольклорну основу та авторське бачення; у пізній творчості простежується звернення до масштабних форм. Важливим внеском у духовну музику стала «Літургія Святого Іоанна Золотоустого», що засвідчила його глибоке долучення до сакральної традиції (с. 139). У сучасному культурному просторі постать М. Кречка активно популяризується через музикознавчі дослідження, фестивалі, конкурси, діяльність його учнів, виконання творів, збереження виконавських традицій, медіа-презентації та меморіальні заходи (с. 154).

Наукова новизна дисертаційної роботи О. Кравчука полягає у цілісному й ґрунтовному осмисленні постаті Михайла Кречка як феномену діяльнісного універсалізму в хоровій культурі України. Уперше в українській культурології визначено його роль у збереженні національних традицій та розвитку вітчизняного хорового мистецтва, здійснено комплексне та системне опрацювання життєвого і творчого шляху митця.

Дисертант переконливо доводить існування «хорової школи» Михайла Кречка, окреслює її основні педагогічні методи та принципи. У роботі удосконалено уявлення про роль митця як одного з ключових творців національної хорової традиції в умовах культурно-історичних трансформацій другої половини ХХ століття. Дисертантом також уточнює

підходи до розуміння культурно-громадської діяльності М. Кречка в контексті професійної музичної культури України.

Подальшого розвитку набуває наукове осмислення феномену діяльнісного універсалізму як багатогранної моделі творчої самореалізації особистості в українській культурі. Дисертація розширює уявлення про хорове мистецтво України у взаємозв'язку з біографіками провідних диригентів та композиторів, а також сприяє глибшому розумінню процесів розвитку хорової культури в період активної діяльності М. Кречка.

Теоретичне і практичне значення. У дисертаційній роботі О. Кравчука переконливо продемонстровано ефективність комплексного застосування міждисциплінарних підходів — культурологічного, мистецтвознавчого, філософського та біографічного. Саме вони забезпечили міцне теоретичне підґрунтя для всебічного аналізу постаті Михайла Кречка як феномену діяльнісного універсалізму в українській хоровій культурі. Звернення до концепцій культури пам'яті та діяльнісного універсалізму дало змогу розкрити митця як носія національного культурного досвіду, а його багатогранну творчість — як чинник збереження та актуалізації культурної спадщини.

Застосування системного, феноменологічного та історико-культурного підходів дозволило авторові простежити еволюцію культурних процесів, у які був інтегрований Кречко, виявити глибинні смисли його мистецької діяльності та визначити її вплив на розвиток національної музичної культури. Використання загальнонаукових методів аналізу, порівняння та узагальнення сприяло впорядкуванню значного обсягу матеріалу й чіткому формулюванню висновків.

Практична цінність дослідження полягає в широких можливостях використання його результатів у навчальному процесі під час викладання культурологічних, мистецтвознавчих і музикознавчих дисциплін. Основні положення дисертації можуть стати методологічною основою для подальших наукових досліджень у галузях культурології, біографістики,

історії музичного мистецтва та хорової культури, а також бути застосованими при підготовці лекційних курсів, тематичних спецкурсів і семінарських занять у закладах вищої мистецької та гуманітарної освіти. Окрім того, матеріали роботи є важливим джерелом для популяризації творчої спадщини Михайла Кречка як в академічному та мистецькому, так і в просвітницькому середовищах.

Дискусійні моменти та зауваження. Робота викликає загалом позитивне враження, однак має низку моментів, які є предметом наукової дискусії:

1. Для глибшого розуміння регіональних особливостей вокально-хорової школи закарпатського регіону, варто було би більш детально розглянути вокальні традиції Закарпаття, щоб розкрити локальний колорит і його вплив на творчість М. Кречка.
2. Варто було ознайомитись та проаналізувати архівні матеріали Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву, що поглибило та розширило б уявлення про творчу діяльність М. Кречка.
3. У частині, що стосується репертуарної політики (с. 77–78 дис.) М. Кречка на посаді керівника хорової капели «ДУМКА», варто було б зробити порівняльний аналіз з концертними програмами керівників-попередників аби простежити вектор розвитку та змін у репертуарному плані колективу.

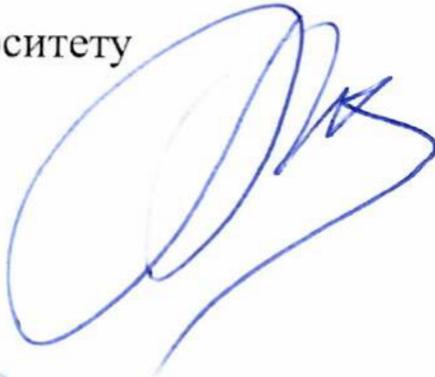
Слід зазначити, що наведені вище зауваження до кваліфікаційної наукової роботи О. Кравчука не мають принципового характеру, а виконують уточнювальну та, передусім, доповнюючу функцію. Представлена на рецензування дисертаційна робота матиме значний попит і практичне застосування не лише серед хорових диригентів, а й у колі викладачів, студентів та всіх шанувальників української хорової культури.

Висновок. Підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки. Дисертаційне дослідження Кравчука Олександра Олександровича на тему «Михайло Кречко як феномен діяльнісного універсалізму в хоровій культурі

України», подане на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 034 «Культурологія», є самобутньою, актуальною та цілісною науковою працею. Воно відзначається вагомим теоретичним і практичним значенням для митців хорової культури, фахівців у галузі культурології, історії, музичної педагогіки, композиторів і музикознавців. Дослідження повністю відповідає вимогам, визначеним наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а також Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (із подальшими змінами: № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.). Автор дисертації Кравчук Олександр Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музичного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв

Олена СКОПЦОВА

Підпис <i>О. Скопцова</i>	засвідчую
Начальник ВК <i>А. Дрозд</i>	
"11" 09	2023

